

Time: 3 Hours

Marks: 100

N.B: 1.All questions are compulsory.

2. All questions carry equal marks.

3. Figures to the right indicate marks assigned to each sub-questions.

Q1. Attempt any two of the following:

- a) Explain the nature and significance of demography. 10
- b) Briefly discuss the factors affecting fertility with relevant examples. 10
- c) Write a note on the declining sex ratio in India. 10

Q2. Attempt any two of the following:

- a) Define migration. Discuss its meaning and impact on the society. 10
- b) Explain 'The Right to the City' in the views of Henri Lefebvre. 10
- c) With the help of a case study on Mumbai explain the pattern of migration. 10

Q3. Attempt any two of the following:

- a) Briefly discuss 'Right to Health Care' of adolescents and suggest the measures for its effective implementation. 10
- b) Discuss the rights of differently abled to health care. 10
- c) 'Ethics is a concern in today's society'. Explain this statement with regard to Assisted Reproductive Technologies. 10

Q4. Attempt any two of the following:

- a) Give an overview of the criminal justice administration in India. 10
- b) Highlight the Constitutional rights and duties of an Indian citizen. 10
- c) Comment on the need for reforms in the criminal justice system in India. 10

Q5 Write any two short notes from the following:

- a) Mortality 10
- b) 'Push' and 'Pull' factors of migration 10
- c) Politics of reproductive rights of women 10
- d) Correction services – Probation 10

(मराठी रुपांतर)

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. उजवीकडील अंक प्रत्येक उपप्रश्नांना दिलेले गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) लोकसंख्याशास्त्राचे स्वरूप आणि महत्व सांगा. १०
ब) योग्य उदाहरणांच्या साहाय्याने जननावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची थोडक्यात चर्चा करा. १०
क) 'भारतातील घटते लिंग प्रमाण' यावर टीप लिहा. १०
- प्र.२ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) स्थलांतराची व्याख्या सांगा. त्याचा अर्थ आणि समाजावरील परिणाम यांची चर्चा करा. १०
ब) हेन्री लीफब्रेव्ह यांच्या दृष्टिकोनातील नगरांचा अधिकार स्पष्ट करा. १०
क) मुंबईवरील व्यष्टी अध्ययनाच्या साहाय्याने स्थलांतराचे स्वरूप स्पष्ट करा. १०
- प्र.३ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) प्रौढांचा आरोग्य निवारणाचा अधिकार आणि यांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी उपाय सुचवा, थोडक्यात चर्चा करा. १०
ब) दिव्यांगांच्या आरोग्य निवारणाच्या अधिकाराची चर्चा करा. १०
क) 'आचारसंहिता हि आजच्या समाजाशी संबंधित असते' विधान सहाय्यक पुनरुत्पादीत तंत्रज्ञान या संदर्भात स्पष्ट करा. १०
- प्र.४ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) भारतातील गुन्हेगारी न्याय प्रशासनाचा मागोवा घ्या. १०
ब) भारतीय नागरिकांचे संविधानात्मक अधिकार आणि कर्तव्ये अधोरेखित करा. १०
क) भारतातील गुन्हेगारी न्याय व्यवस्थेतील सुधारणासाठीची गरज यावर भाष्य करा. १०
- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोहोवर टीप लिहा.
- अ) मर्त्यता
ब) स्थलांतराचे ओढणारे आणि ढकलणारे घटक
क) स्त्रियांच्या पुनरुत्पादीत अधिकारांचे राजकारण
ड) सुधारणात्मक सेवा-परीविक्षा
